

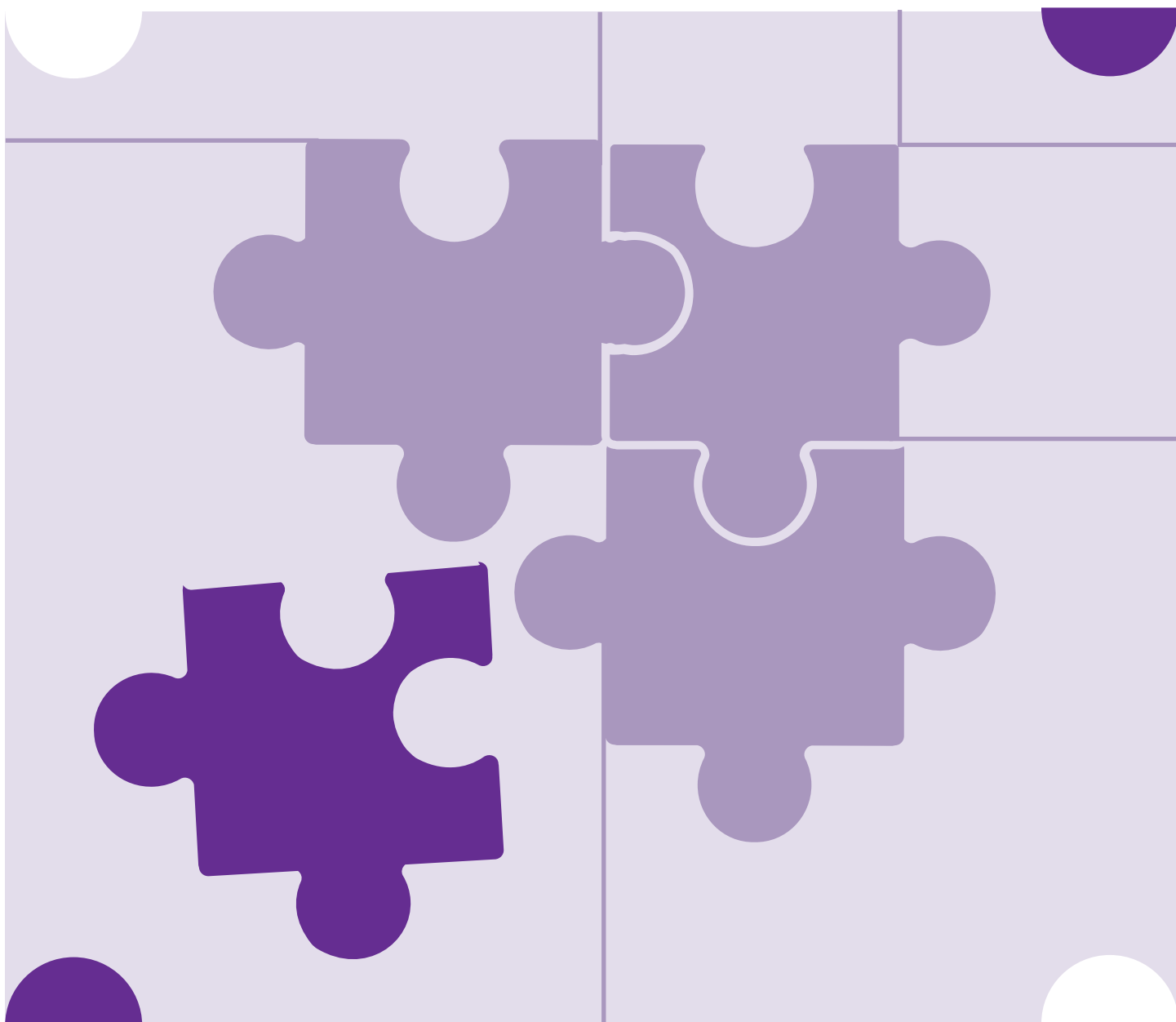

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

Η ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ & ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΙΣΕΩΝ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ COVID-19

Δώρα Κοτσακά,
Δρ. Πολιτικής Κοινωνιολογίας, Ερευνήτρια,
Συντονίστρια του Παρατηρητηρίου των Κοινών ΕΝΑ

Η ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ & ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΙΣΕΩΝ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ COVID-19

Δώρα Κοτσακά,
Δρ. Πολιτικής Κοινωνιολογίας, Ερευνήτρια,
Συντονίστρια του Παρατηρητηρίου των Κοινών ΕΝΑ

Μάιος 2020

Παρατηρητήριο των Κοινών
του Ινστιτούτου Εναλλακτικών Πολιτικών ΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη

03

Η άμεση ανταπόκριση των φορέων ΚΑΛΟ στις συνθήκες υγειονομικής κρίσης

04

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία σε καιρό πανδημίας

05

Οι πρωτοβουλίες σε κυβερνητικό επίπεδο

08

Τα παραδείγματα του Καναδά και της Ιταλίας

10

Η περίπτωση της Ελλάδας

15

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πλαίσιο που διαμόρφωσαν οι ολέθριες συνέπειες της επιδημίας του COVID-19, συνεταιρισμοί και μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ) σε παγκόσμιο επίπεδο, κινητοποιούνται προκειμένου να ενισχύσουν τους εργαζομένους τους, τα μέλη και τις κοινότητές τους. Σε αρκετές χώρες περιφερειακές διοικήσεις και εθνικές κυβερνήσεις έχουν ήδη αρχίσει να εντάσσουν τις συνεργατικές επιχειρήσεις και τις ΜμΕ στις δημόσιες στρατηγικές στήριξης του πληθυσμού που επεξεργάζονται. Ως ωφελούμενες, συμπεριλαμβάνοντάς τες στα μέτρα στήριξης της οικονομίας, αλλά και απευθυνόμενες σε αυτές ως εταίρους υλοποίησης πολιτικών και έργων με στόχο την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης.

Ιστορικά, σε περιόδους κρίσης οι αξίες της συνεργασίας, της αλληλεγγύης και της αμοιβαιότητας εμφανίζονται ενισχυμένες. Σε αυτές τις περιόδους αυξάνονται μαζικά τα μέλη των συνεταιρισμών και σημειώνεται στροφή τόσο προς αυτούς, όσο και προς τις ΜμΕ γενικότερα. Αυτό συνέβη στην περίπτωση της οικονομικής κρίσης του 2001-2002 στην Αργεντινή, της παγκόσμιας χρηματιστηριακής κρίσης του 2007-2008 και της ελληνικής κρίσης χρέους του 2009.¹ Επιπλέον, συνεταιρισμοί και ΜμΕ γενικότερα συνέβαλαν καθοριστικά στις κοινότητές τους στην αντιμετώπιση επιδημιών όπως εκείνη του AIDS (Βιετνάμ, Σουαζιλάνδη), στην ανακούφιση του πληθυσμού και την ανοικοδόμηση μετά από περιόδους φυσικών καταστροφών (Ιαπωνία, Αυστραλία) ή πολέμων (Σρι Λάνκα, Ρουάντα).²

Η προσφορά της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ) ως δυναμικού κλάδου, με ιδιαίτερα κοινωνικά ωφέλιμες αποδόσεις σε συνθήκες κρίσης, έχει πλέον δοκιμαστεί στο χρόνο και έχει αναγνωριστεί από πολιτικούς και οικονομικούς θεσμούς. Η υγειονομική κρίση δίνει μία επιπλέον ευκαιρία για διεύρυνση των εργαλείων υποστήριξης της και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Απομένει να φανεί το εάν και κατά πόσο η ελληνική κυβέρνηση θα επιλέξει να τα αξιοποιήσει, προχωρώντας στην πολιτική επιλογή στήριξης και ενίσχυσης της ΚΑΛΟ.

¹ International Journal of Labour Research, Trade Unions and Worker Cooperatives: Where are we at?, 2013 vol.5 /issue 2, International Labour Office, Geneva. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/publication/wcms_240534.pdf

² Mapping responses by cooperatives and social and solidarity economy organisations to forced displacement, International Labour Organisation, 27/4/2020. https://www.ilo.org/global/programmes-and-projects/prospects/WCMS_742929/lang--en/index.htm

Η ΑΜΕΣΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΛΟ ΣΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΥΠΕΙΘΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η ιστορία της ανθεκτικότητας των συνεργατικών επιχειρημάτων σε συνθήκες κρίσης είναι μακρά. Ήδη από τα τέλη του 1800 έως σήμερα, πλήθος περιπτώσεων καταδεικνύει την ιδιαίτερη ικανότητά τους να λειτουργούν προστατευτικά για τα μέλη και τους εργαζομένους τους ως προς τις συνέπειες των οικονομικών κρίσεων. Σήμερα το συνεργατικό κίνημα αθροίζει περισσότερα από τρία εκατομμύρια επιχειρήσεις και φορείς, ενώ τα μέλη του αγγίζουν το ένα δισεκατομμύριο σε παγκόσμιο επίπεδο.³ Τους συνεταιρισμούς και τις επιχειρήσεις συνδιοικούν τα ενδιαφερόμενα μέλη αντί για διάσπαρτους μετόχους, θέτοντας τα θεμέλια του κεφαλαίου στην τοπική κοινότητα. Αντί να αξιολογούν ως ύψιστη και μοναδική προτεραιότητα το κέρδος, τείνουν να αντιλαμβάνονται ως πρωταρχικής σημασίας τις ανάγκες των μελών και της κοινότητας. Η λειτουργία τους σε μεγάλο βαθμό στηρίζεται σε αξίες όπως η συμπερίληψη, η οικονομική δημοκρατία, η εκπαίδευση και το ενδιαφέρον για την κοινότητα. Αξιολογούν ως ιδιαίτερης σημασίας την ενίσχυση των δεσμών εμπιστοσύνης με τα ενδιαφερόμενα μέρη και παρέχουν ένα δίκαιο περιβάλλον για καταναλωτές και εργαζομένους. Αυτά τα χαρακτηριστικά βρίσκονται στον πυρήνα του συγκεκριμένου τύπου οικονομίας και έχουν συμπυκνωθεί στον όρο «το συνεργατικό πλεονέκτημα».⁴

Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO) τεκμηρίωσε την ανθεκτικότητα του συνεργατικού μοντέλου επιχείρησης σε έρευνα που διεξήγαγε σε παγκόσμιο επίπεδο μετά τη χρηματιστηριακή κρίση του 2008 και πρόσφατα προχώρησε σε συγκεκριμένες προτάσεις ενίσχυσης της δράσης των φορέων ΚΑΛΟ ως μέσο αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας και αποτροπής μελλοντικών κρίσεων.⁵ Οι χρηματιστηριακές και συνακόλουθες οικονομικές κρίσεις έχουν αρνητικές επιπτώσεις για την πλειοψηφία των επιχειρήσεων, ωστόσο οι συνεργατικές επιχειρήσεις διεθνώς επιδεικνύουν ιδιαίτερη ανθεκτικότητα σε αυτές τις περιόδους. Οι συνεταιριστικές τράπεζες και άλλοι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί παραμένουν χρηματοδοτικά ενεργοί.

³<https://www.ica.coop/en/cooperatives/facts-and-figures>.

⁴https://www.euricse.eu/jeod_articles/editorial-the-cooperative-advantage-for-community-development/

⁵Για μία αναλυτική παρουσίαση των περιπτώσεων και των χαρακτηριστικών που καθιστούν τα συνεργατικά επιχειρήματα ανθεκτικότερα και πιο αποτελεσματικά σε συνθήκες τραπεζικών κρίσεων ή οικονομικής ύφεσης στο: J. Birchall & L. H. Ketilson, 2009, Resilience of the Cooperative Business Model in times of crisis, International Labour Organisation, p. 5-13. https://www.ilo.org/empent/Publications/WCMS_108416/lang--en/index.htm

Οι συνεταιρισμοί καταναλωτών σημειώνουν αύξηση του τζίρου τους και οι κολεκτίβες που βρίσκονται στην ιδιοκτησία των εργαζομένων τους αυξάνουν σε αριθμό, καθώς πολλοί επιλέγουν τη συνεργατική μορφή επιχείρησης προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις νέες οικονομικές συνθήκες.

Από τη φύση τους οι συνεταιρισμοί βρίσκονται ένα βήμα μπροστά σε σχέση με άλλους οικονομικούς δρώντες σε αυτό τον τομέα, εξαιτίας της συνδεδεσιμότητας και του ενεργού ρόλου που διαδραματίζουν στις κοινότητές τους. Οι συνεργατικές επιχειρήσεις είναι σταθεροί εργοδότες, κανάλια μεταβίβασης πληροφοριών αναφορικά με τις ανάγκες της κοινότητας και δημιουργοί χώρων συμμετοχικής δημοκρατίας. Αυτός είναι και ο λόγος που κατόρθωσαν να ανταποκριθούν με ταχύτητα στις προκλήσεις του Covid-19 και, σύμφωνα με την καταγραφή του ILO, οι τομείς στους οποίους σημειώνουν συγκριτικά πλεονεκτήματα είναι⁶: i. η ασφάλεια στους χώρους και τις συνθήκες εργασίας, ii. η εσωτερική διαχείριση λειτουργίας έκτακτης ανάγκης, iii. η προστασία των εργαζομένων, iv. η διατήρηση σταθερής ροής εφοδιαστικής αλυσίδας, v. η καινοτομία και η προσαρμογή της παραγωγής στις νέες συνθήκες, vi. η διεύρυνση της προσβασιμότητας σε σχετική πληροφορία, vii. η υποστήριξη πελατών και κοινοτήτων, viii. η διαβούλευση και η συμβουλευτική με κυβερνητικούς φορείς σχετικά με τα μέτρα έκτακτης ανάγκης.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΣΕ ΚΑΙΡΟ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

Με δεδομένα τα καλά αποτελέσματα που καταγράφει η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία εξηγείται και η σχετική στάση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μεσούσης της πανδημίας, ο Επίτροπος για την Απασχόληση και τα Κοινωνικά Δικαιώματα N. Schmit απηύθυνε επιστολή προς τους Υπουργούς Εργασίας των κρατών μελών τονίζοντας *«την ανάγκη να εξασφαλίσουν, εφαρμόζοντας τις ενδεδειγμένες πολιτικές, ότι οι επιχειρήσεις και οι οργανισμοί που εμπλέκονται με την κοινωνική οικονομία θα υποστηριχτούν και θα είναι σωστά προετοιμασμένες προκειμένου να συνεχίσουν να παίζουν τον κρίσιμο ρόλο που έχουν επιτελέσει μέχρι σήμερα στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της πανδημίας»*.⁷

⁶ Αναλυτική περιγραφή των άμεσων πρωτοβουλιών από φορείς ΚΑΛΟ σε παγκόσμιο επίπεδο: https://www.ilo.org/global/topics/cooperatives/news/WCMS_740254/lang-en/index.htm, <https://coopseurope.coop/resources/news/covid-19-coop-response>

⁷<https://www.socialeconomy.eu.org/2020/04/29/commissioner-schmit-letter-labour-ministers-social-economy-covid-emergency-and-must-be-supported/>

Στην επιστολή του ο επιτετραμμένος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής επισημαίνει πόσο σημαντικό είναι να εξασφαλιστεί ότι οι δρώντες στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας θα έχουν πρόσβαση στα μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και σε εθνικό επίπεδο. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει: *«Καμία επιχείρηση ή οργανισμός κοινωνικής οικονομίας δεν πρέπει να εξαιρεθεί από τα προγράμματα υποστήριξης των επιχειρήσεων και συγκεκριμένα των ΜμΕ».*

Είναι μάλλον ενθαρρυντικό το γεγονός ότι το Social Economy Europe, οργανισμός-ομπρέλα που εκπροσωπεί περισσότερες από 2,8 εκατομμύρια επιχειρήσεις και φορείς κοινωνικής οικονομίας στην Ευρώπη, υποστηρίζει ότι οι περισσότερες από τις προτάσεις του περιλαμβάνονται στο σχέδιο που ετοιμάζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας σε συνθήκες πανδημίας.⁸ Ο αρμόδιος Επίτροπος ωστόσο ξεκαθαρίζει ότι, προκειμένου τα ευρωπαϊκά εργαλεία να ενισχύσουν την κοινωνική οικονομία, προϋποτίθεται ότι οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών θα τα εφαρμόσουν αποτελεσματικά. Ενδεικτικά αναφέρεται σε⁹: i. κρατικές ενισχύσεις με πλήρη ευελιξία των υφιστάμενων κανόνων χρηματοδότησης, ii. διεύρυνση του σκοπού του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλληλεγγύης προκειμένου να ανταποκριθεί στην υγειονομική κρίση, iii. πρωτοβουλία Coronavirus Response Investment, με την οποία υποστηρίζει ότι δίνεται πλήρης ευελιξία στα κράτη-μέλη ως προς τον τρόπο που θα χρησιμοποιήσουν τα χρηματοδοτικά αποθέματα (ιδιαίτερα για μέτρα που αφορούν τη φροντίδα υγείας, την υποστήριξη των ΜμΕ και εργασιακά προγράμματα μικρής διάρκειας), iv. κίνητρα που δίνονται μέσω του Ευρωπαϊκού Επενδυτικού Ταμείου στις τράπεζες για παροχή ρευστότητας σε ΜμΕ, v. πρόταση για ένα ευρωπαϊκό εργαλείο με στόχο την προσωρινή υποστήριξη της άμβλυνσης των ρίσκων που προκαλεί η ανεργία στην παρούσα κατάσταση έκτακτης ανάγκης (Πρόγραμμα SURE).

⁸<https://www.socialeconomy.eu.org/2020/04/08/social-economy-europe-open-letter-overcoming-covid-19-time-for-solidarity/>

⁹ Παράλληλα ο Επίτροπος σχολίασε ότι το Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κοινωνική Οικονομία (προβλέπεται για το 2021) θα δώσει ιδιαίτερη έμφαση στις ανάγκες και τις δυνατότητές της να ακμάσει κατά τη φάση ανάκαμψης από την κρίση της πανδημίας. Περισσότερα στο <https://www.socialeconomy.eu.org/2019/12/15/the-european-action-plan-for-social-economy-2/>

Τα Ηνωμένα Έθνη, από την πλευρά τους, αναγνωρίζοντας τη σημασία των πρακτικών ΚΑΛΟ για την ευημερία των κοινοτήτων, έχουν δημιουργήσει την Inter-Agency Taskforce με αντικείμενο την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (UNTFSSSE). Συγκροτείται από 18 υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών, τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και 13 παρατηρητές φορέων ΚΑΛΟ που εκπροσωπούν διεθνή δίκτυα. Μαζί με ερευνητικά ινστιτούτα και οργανώσεις, βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της προσπάθειας οργάνωσης αυτού του «οικοσυστήματος» σε παγκόσμιο επίπεδο. Η κοινή τους αντίληψη εκφράζεται στο ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών για την ΚΑΛΟ, το οποίο προτρέπει τα κράτη να προωθήσουν και να υποστηρίξουν αυτού του τύπου τις επιχειρήσεις σε όλα τα επίπεδα διοίκησης¹⁰.

Το Ripess, παγκόσμιο δίκτυο που συντονίζει αντίστοιχα ηπειρωτικά φορέων ΚΑΛΟ από το 1997 και περιλαμβάνεται στους φορείς που συμμετέχουν στην ανωτέρω πρωτοβουλία του ΟΗΕ, σε ανακοίνωσή του μετά το ξέσπασμα της πανδημίας υποστηρίζει ότι σε τοπικό, περιφερειακό και κρατικό επίπεδο οι κυβερνήσεις είναι αναγκαίο να συνεργαστούν με όλους τους σχετικούς φορείς ΚΑΛΟ.¹¹ Οι τελευταίοι είναι απαραίτητο να οργανωθούν σε δομημένα δίκτυα και οργανώσεις προκειμένου να χτίσουν εθνικά ή περιφερειακά συστήματα, βιώσιμα και ανθεκτικά. Σύμφωνα με το Ripess, ορισμένες χώρες έχουν ήδη προχωρήσει αρκετά σε αυτή τη διαδικασία με τη δημιουργία θεσμικού πλαισίου και ενισχυτικών πολιτικών για την ΚΑΛΟ, με χρηματοδοτικά εργαλεία και υποστήριξη, προκειμένου να ενισχυθεί η προσπάθεια οργάνωσης συνεργατικών εγχειρημάτων ή άλλων μορφών συλλογικών επιχειρήσεων που διοικούνται από τα μέλη τους με τρόπο δημοκρατικό. Από την πλευρά τους, οι φορείς ΚΑΛΟ, προκειμένου να λειτουργούν ως τέτοιοι, πρέπει να διαθέτουν και κοινωνική χρηματοδότηση, να προσφέρουν πρόσβαση και κονδύλια για την έρευνα και την παραγωγή ανοιχτού κώδικα και τη συνεργατική μάθηση.

¹⁰<http://unsse.org/sse-responses-to-covid-19-information-from-the-members-and-observers-of-the-untfssse/>

¹¹<http://www.ripress.org/covid-19-globalising-solidarity-is-the-response-we-need-now/?lang=en>

Επιπλέον, η δράση τους δεν μπορεί παρά να λαμβάνει υπόψη το σύνολο των πληθυσμιακών ομάδων και ιδιαίτερα όσες πλήττονται περισσότερο.

Επικεντρώνοντας στο πολιτικό πλαίσιο, στην ανακοίνωσή του το δίκτυο Ripess υπογραμμίζει¹²: «Οι πολιτικές ηγεσίες στις περισσότερες χώρες εμφατικά τονίζουν ότι η πανδημία του Covid-19 είναι μια προσωρινή κατάσταση και ότι, μόλις βρεθεί το εμβόλιο, η ζωή θα επανέλθει στην κανονικότητα και η παγκοσμιοποίηση όπως την ξέρουμε θα φέρει ευημερία σε όλους. Όλοι γνωρίζουμε ότι αυτό είναι ψέμα και δεν θέλουμε να γυρίσουμε σε μια κανονικότητα με διαρκώς διευρυνόμενες κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες. Έχει έρθει η ώρα να χτίσουμε συλλογικά τη νέα κανονικότητα, στηριζόμενοι στην κοινωνική δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα. Μπροστά στην αποτυχία του ισχύοντος οικονομικού συστήματος, υποστηρίζουμε ότι οι πρακτικές ΚΑΛΟ και οι διάφορες μορφές μετασχηματιστικών οικονομιών συνιστούν μια πραγματική εναλλακτική που μπορεί να αναδυθεί από αυτή την κρίση».

ΟΙ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΣΕ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Την ίδια στιγμή, σε παγκόσμιο επίπεδο ο ILO καταγράφει τις στρατηγικές των κυβερνήσεων εν μέσω υγειονομικής κρίσης για την ενίσχυση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, συχνά στο πλαίσιο ευρύτερης ενίσχυσης των ΜμΕ. Πρόκειται για επιχειρήσεις και φορείς που διαφέρουν σημαντικά ως προς το μέγεθος, αλλά και ως προς τη νομική μορφή και τον τρόπο διοίκησης. Κυβερνητικές υπηρεσίες αρμόδιες για την ΚΑΛΟ προχωρούν ήδη στη σύσταση επιτροπών στις οποίες συμμετέχουν σχετικοί φορείς με στόχο την από κοινού εφαρμογή μέτρων αντιμετώπισης του Covid-19¹³. Στο άμεσο πρόβλημα ρευστότητας που αντιμετωπίζουν και οι επιχειρήσεις ΚΑΛΟ, οι κυβερνήσεις επιχειρούν να απαντήσουν με την παροχή προσιτών επιχειρηματικών δανείων και εγγυήσεων, όπως και προσωρινών φορολογικών εξαιρέσεων (π.χ. Φινλανδία, Νότια Κορέα¹⁴).

Σύμφωνα με τον ILO, είναι σημαντικό να υπάρξουν συγκεκριμένα χρηματοδοτικά Ταμεία για τις ΚΑΛΟ που θα επιτρέψουν σε αυτές τις επιχειρήσεις να γίνουν περισσότερο αποτελεσματικές.

¹²Ο.π.

¹³ Για παράδειγμα: <https://ncbaclusa.coop/blog/the-kenyan-cooperative-sector-tackles-covid-19-head-on/>

¹⁴ https://www.ilo.org/global/topics/cooperatives/news/WCMS_742645/lang--en/index.htm

Εναλλακτικοί τρόποι χρηματοδότησης, π.χ. μέσω ιδρυμάτων, επίσης επιλέγονται συχνά από τις κυβερνήσεις ως μέσο ενίσχυσης. Επιπλέον, από αρμόδιους κυβερνητικούς φορείς σε χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο¹⁵, ο Καναδάς¹⁶ και η Νότια Κορέα¹⁷ λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για ενημέρωση και υποστήριξη των επιχειρήσεων ΚΑΛΟ, με τη διοργάνωση σχετικών webinars και την παροχή τεχνολογικής εκπαίδευσης για την προσαρμογή της λειτουργίας τους, τα οποία απευθύνονται ειδικά σε αυτού του τύπου τις επιχειρήσεις. Ορισμένες κυβερνήσεις παρείχαν υποστήριξη επιταχύνοντας αδειοδοτήσεις, εισάγοντας ή αγοράζοντας εξοπλισμό απαραίτητο για την παραγωγή και εγκαινιάζοντας συνεργασίες με συνεταιρισμούς και φορείς ΚΑΛΟ, οι οποίοι προκειμένου να ανταποκριθούν στις άμεσες ανάγκες που προέκυψαν από την υγειονομική κρίση τροποποίησαν προσωρινά τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους¹⁸. Οι αλλαγές αυτές αφορούσαν από υποστήριξη για την παραγωγή μάσκων, αντισηπτικών, γαντιών και αναπνευστήρων έως τη μετατροπή κτιρίων σε θεραπευτήρια και τη μεταφορά απαραίτητων αγαθών. Σε άλλες περιπτώσεις (όπως π.χ. στην Ινδία) δόθηκαν ειδικές άδειες σε συνεταιρισμούς να διανείμουν την παραγωγή τους, καθώς οι παραδοσιακές αγορές ήταν κλειστές. Αντίστοιχες προσπάθειες γίνονται και σε περιφερειακό επίπεδο, αντλώντας πόρους κυρίως από το Pandemic Emergency Purchase Programme της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας¹⁹, το European Investment Banking Group²⁰ και το πρόγραμμα SURE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Όταν η υγειονομική κρίση ξεπεραστεί, οι κοινωνίες και οι οικονομίες θα πρέπει να επανενεργοποιηθούν και τα μέτρα να έχουν ως στόχο τη διατήρηση των επιχειρήσεων και των αξιοπρεπών θέσεων εργασίας που συνεπάγονται. Για παράδειγμα, σε περίπτωση πτώχευσης, η υποστήριξη της εξαγοράς της επιχείρησης από εργατικούς συνεταιρισμούς θα χρειαστεί να αποτελέσει μέρος κυβερνητικής πολιτικής για τη διατήρηση των θέσεων εργασίας.

¹⁵ <https://www.uk.coop/coronavirus/government-support-business>

¹⁶ <https://www.vancouverfoundation.ca/eligibility-community-response-fund-granting>

¹⁷ <http://icoop.coop/?faq=social-economy-responds-covid-19&ckattempt=1>

¹⁸ <https://www.socialeconomy.eu.org/2020/04/23/mobilisation-see-members-overcome-covid19/>

¹⁹ https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2020/html/ecb.pr200318_1~3949d6f266.en.html

²⁰ <https://www.eib.org/en/press/all/2020-094-eib-group-moves-to-scale-up-economic-response-to-covid-19-crisis.htm>

ΤΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΝΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

Πρόκειται για δύο χώρες με μακρά και ισχυρή παράδοση στον τομέα της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, αν και ακολουθούν διαφορετικά μοντέλα. Στον Καναδά η κοινωνική οικονομία έχει παρουσία στο μεγαλύτερο τμήμα των οικονομικών δραστηριοτήτων. Αθροίζει το 3,4% του ΑΕΠ και συνεισφέρει περίπου 86 δισ. \$ στην οικονομική δραστηριότητα. Οι συνεργατικές επιχειρήσεις είναι σταθεροί εργοδότες, λειτουργούν ως κανάλια επικοινωνίας των αναγκών της κοινότητας, συνιστούν χώρους συνάντησης και δημιουργίας των μελών της και λειτουργούν ως τόποι δημοκρατίας. Αυτός είναι ο λόγος που μπόρεσαν να ανταποκριθούν με αξιοσημείωτη ταχύτητα στις προκλήσεις που τέθηκαν από την υγειονομική κρίση, συγκριτικά με άλλους τομείς της οικονομίας. Παρακάτω παρατίθενται ενδεικτικά ορισμένα παραδείγματα των κοινωνικά ωφέλιμων πρακτικών που εφάρμοσαν οι φορείς ΚΑΛΟ από την αρχή της πανδημίας. Πολλές από αυτές εφαρμόστηκαν στη συνέχεια και από άλλες επιχειρήσεις και σταδιακά διευρύνθηκαν. Ωστόσο, με δεδομένη τη σημασία που έχει η έγκαιρη αντίδραση σε συνθήκες πανδημίας, πρέπει να τις εξετάσουμε λαμβάνοντας υπόψη ότι άρχισαν να εφαρμόζονται από τους συνεταιρισμούς από τις αρχές Μαρτίου, με το ξέσπασμα δηλαδή της πανδημίας, κάτι που αποδεικνύει τα ταχύτατα αντανεκλαστικά του κλάδου²¹.

Credit Unions

Οι μη κερδοσκοπικές πιστωτικές ενώσεις (Credit Unions²²) του Καναδά (χρηματοπιστωτικοί θεσμοί οι οποίοι ανήκουν στους καταθέτες και χρήστες των υπηρεσιών τους) ανταποκρίθηκαν στις ανάγκες που δημιουργήθηκαν από την πανδημία περισσότερο ουσιαστικά σε σύγκριση με τον εταιρικό τραπεζικό τομέα που παρέμεινε επιφυλακτικός²³. Από τις 16 Μαρτίου το Desjardins Group, η μεγαλύτερη ομοσπονδία πιστωτικών ενώσεων της Βόρειας Αμερικής προσέφερε πιστωτική ενίσχυση κατά περίπτωση στα μέλη του, σε συνδυασμό με μείωση των επιτοκίων της πιστωτικής τους κάρτας²⁴.

²¹<https://theconversation.com/canadas-co-operatives-helping-communities-during-and-after-the-coronavirus-135477>

²²Περισσότερα για το πώς λειτουργούν τα Credit Unions στον Καναδά: <https://www.ratehub.ca/blog/banks-vs-credit-unions-in-canada/>.

²³Σχετικά με την καλύτερη και ταχύτερη ανταπόκριση των credit unions στις ανάγκες που δημιούργησε η υγειονομική κρίση συγκριτικά με τις κερδοσκοπικές τράπεζες:

<https://edmontonjournal.com/opinion/columnists/opinion-banks-must-do-more-to-help-canadians-weather-covid-19/>

<https://www.theglobeandmail.com/canada/article-covid-19-disruptions-could-send-many-canadian-households-into-a/edit> Unions στον Καναδά: <https://www.ratehub.ca/blog/banks-vs-credit-unions-in-canada/>.

²⁴<https://www.journaldequebec.com/2020/04/02/covid-19-desjardins-baisse-le-taux-de-ses-cartes-de-credit>

Η Vancity Credit Union προχώρησε ακόμα περισσότερο μεταθέτοντας πληρωμές και μειώνοντας -έως και μηδενίζοντας- τα επιτόκια των πιστωτικών καρτών για τους πληγέντες από την πανδημία. Είναι ενδεικτικό ότι έως τις 9 Απριλίου καμία εμπορική τράπεζα στον Καναδά δεν είχε προχωρήσει τόσο σε μειώσεις επιτοκίων²⁵. Έως τις 18 Μαρτίου η Vancity Credit Union είχε ήδη συνεργαστεί με φιλανθρωπικούς οργανισμούς για τη δημιουργία του Community Response Fund²⁶ και έως τις 8 Απριλίου οι δωρεές της στο Ταμείο είχαν φτάσει τα 6 εκ.\$ για την ενίσχυση 33 ΜΚΟ και φιλανθρωπικών οργανώσεων. Στις 19 Μαρτίου η Northern Saving Credit Union προσέφερε αναστολές πληρωμών, η Ladysmith Credit Union προσέφερε άτοκα δάνεια στα τέλη Μαρτίου και στις 3 Απριλίου η Libro Credit Union συνεισέφερε 320,000 \$ στο πρόγραμμα έκτακτης ανάγκης της United Way.

Συνεταιρισμοί Καταναλωτών

Οι κοοπερατίβες καταναλωτών του Καναδά (ανήκουν σε όσους αγοράζουν και χρησιμοποιούν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους) ήταν μεταξύ των πρώτων επιχειρήσεων που εξασφάλισαν το εισόδημα των εργαζομένων τους. Παράλληλα, καθιέρωσαν χρονικά διαστήματα κατά τα οποία θα μπορούσαν να ψωνίζουν μόνο οι ευπαθείς ομάδες και ενίσχυσαν με προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών ανθρώπους που βρέθηκαν σε εξαιρετικά δυσμενή θέση λόγω των συνθηκών. Μπόρεσαν να αντιδράσουν με μεγαλύτερη ταχύτητα διότι γνώριζαν ήδη τις πραγματικές ανάγκες των μελών και των κοινοτήτων τους και είχαν ούτως ή άλλως συγκροτήσει τη λειτουργία τους στη βάση των ενδεδειγμένων αρχών, συστημάτων και λειτουργιών προκειμένου να είναι αποτελεσματικές.

Για παράδειγμα, η κοοπερατιβιά Alina είχε άμεση αντίδραση στα μέσα Μαρτίου ενεργοποιώντας παραδόσεις φαγητού με ποδήλατα και νυχτερινά δρομολόγια με αυτοκίνητο, ενώ οι μεγάλες αλυσίδες φαγητού απλά αύξησαν τις παραδόσεις χωρίς να προσαρμόσουν τον τρόπο με τον οποίο γίνονταν. Η Calgary Co-op ήταν από τα πρώτα παντοπωλεία που όρισαν διαφορετικές ώρες αγορών για τους ηλικιωμένους και αύξησαν το μισθό των εργαζόμενων μελών τους που βρίσκονταν στην πρώτη γραμμή κατά 2,50\$ την ώρα στις 8 Μαρτίου. Η αντίστοιχη αντίδραση από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση του Καναδά ήρθε την 1η Απριλίου.

²⁵<https://theprovince.com/news/covid-19-vancity-cuts-credit-card-interest-for-those-facing-financial-difficulty/wcm/f7686c76-b75f-41ba-bf72-e2083e466443>

²⁶<https://www.vancouverfoundation.ca/whats-new/communityresponsefund>

Οι καναδικοί συνεταιρισμοί καταναλωτών βρέθηκαν στην πρωτοπορία του συντονισμού των κοινοτήτων που επλήγησαν. Η Associations coopératives d'économie familiale του Κεμπέκ εργάστηκε μαζί με τοπικές ομάδες προκειμένου να βοηθήσει ανθρώπους που βρέθηκαν χωρίς εισόδημα εξαιτίας του Covid-19²⁷. Η Co-operative Housing Federation από της 17 Μαρτίου συντόνισε, σε συνεργασία με τον συνεργατικό στεγαστικό τομέα, επιδόματα ενοικίου και βοήθεια σε δόσεις ενυπόθηκων δανείων από πιστωτικές ενώσεις. Η Co-operative Housing Federation από της 17 Μαρτίου συντόνισε, σε συνεργασία με τον συνεργατικό στεγαστικό τομέα, επιδόματα ενοικίου και βοήθεια σε δόσεις ενυπόθηκων δανείων από πιστωτικές ενώσεις²⁸. Η Co-op Couturieres Pop, που δραστηριοποιείται στον τομέα της ένδυσης, επαναπροσδιόρισε τις προτεραιότητές της και προσανατολίστηκε στην κατασκευή του υγειονομικού υλικού που ζητούσαν τα νοσοκομεία και σε μάσκες²⁹. Η ζυθοποιία Le Trou du Diable, που υπάγεται στην ιδιοκτησία των εργαζομένων της, αύξησε τους μισθούς κατά 5\$ την ώρα και διατήρησε τη συμφωνία της για αγορά διαφημιστικού χώρου στον τοπικό Τύπο, προσθέτοντας και επιπλέον διαφημίσεις, προκειμένου να συμβάλει στη διατήρηση της ροής εσόδων κατά τη διάρκεια της πανδημίας³⁰.

Σύμφωνα με τους Καναδούς συνεταιριστές, είναι απολύτως εφικτό για τις υπάρχουσες κοοπερατίβες και τους φορείς ΚΑΛΟ να μεγιστοποιήσουν την ανταπόκρισή τους στις έκτακτες ανάγκες που δημιουργούνται³¹. Όπως υπενθυμίζουν, αυτό είχε συμβεί και σε άλλες περιόδους κρίσης στη χώρα. Ωστόσο, τονίζουν ότι θα πρέπει να συνεχίσουν να περιλαμβάνονται στα πακέτα χρηματοδοτικής υποστήριξης. Προκειμένου να αναπτυχθούν, είναι απαραίτητη μια νέα επιχειρηματική και οικονομική αναπτυξιακή νομοθεσία, όπως και πολιτικές που θα διευκολύνουν τις συνεργατικές start-ups και τη μετατροπή προβληματικών επιχειρήσεων σε συνεταιρισμούς.

Πέρα από τις ενέργειες στις οποίες έχουν προβεί στην επιχειρηματική τους δράση, οι εργατικές κολεκτίβες αντέδρασαν ταχύτατα απευθύνοντας πρόταση σχεδίου δράσης στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση ήδη από τα τέλη Μαρτίου και συγκροτούν κοινά αιτήματα και προτάσεις σε περιφερειακό και ομοσπονδιακό επίπεδο³².

²⁷<https://www.tvanouvelles.ca/2020/03/25/des-aides-pour-boucler-son-budget-en-temps-de-covid-19>

²⁸<https://chfcanada.coop/housing-co-ops-and-covid-19/>

²⁹<https://ici.radio-canada.ca/nouvelle/1681682/couturieres-couture-quebec-coronavirus-covid-masques-blouses>

³⁰<https://www.lhebdo dustmaurice.com/covid-19-huit-initiatives-prises-par-le-trou-du-diable/>

³¹Για την υποστήριξη αυτής της μετατροπής υπάρχει το πρόγραμμα Convert υποστηριζόμενο από πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα. <https://www.coopconvert.ca/about>

³²<https://canadianworker.coop/a-proposal-for-shining-light-into-this-darkness-with-the-solidarity-co-operative-movement/>

Παράλληλα, ενημερώνουν με κάθε διαθέσιμο μέσο σχετικά με νέες δράσεις που προωθούν για την αντιμετώπιση των συνθηκών που δημιούργησε η πανδημία και μοιράζονται γνώση και τεχνογνωσία³³.

Ιταλία

Στην Ιταλία οι συνέπειες της υγειονομικής κρίσης σε όλους τους τομείς της οικονομίας είναι τεράστιες. Οι αναμενόμενες απώλειες σε θέσεις εργασίας στον τομέα της ΚΑΛΟ υπολογίζεται ότι³⁴ θα ανέλθουν στις 200.000 σε τομείς εκπαιδευτικών υπηρεσιών και πρόνοιας, όπως η φροντίδα ηλικιωμένων και ατόμων με ειδικές ανάγκες, εξαιτίας της διακοπής λειτουργίας των κέντρων φροντίδας ή της κατ' οίκον εργασίας και στις 26.000 στους τομείς της τροφοδοσίας και της καθαριότητας. Περισσότεροι από 21.000 εργαζόμενοι και μέλη συνεργατικών επιχειρήσεων στον τουρισμό, την ψυχαγωγία, τον πολιτισμό και τον αθλητισμό κινδυνεύουν να χάσουν τα εισοδήματά τους, ενώ στον τομέα των μεταφορών και των logistics, που επίσης έχει πληγεί σφοδρά, βρίσκονται σε κίνδυνο 18.000 θέσεις εργασίας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η Alliance of Italian Cooperatives³⁵, που αντιπροσωπεύει το 90% των συνεταιρισμών στη γειτονική χώρα, απηύθυνε έκκληση στην ιταλική κυβέρνηση στις αρχές Μαρτίου ζητώντας υποστηρικτικές δράσεις για τα νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους. Στις 16 Μαρτίου το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τη διάθεση 10 δισ. ευρώ με στόχο την εξασφάλιση μεγαλύτερης ρευστότητας, την προστασία των εργαζομένων και την επέκταση της κοινωνικής προστασίας σε όλα τα είδη και τα μεγέθη επιχειρήσεων.

Παράλληλα, οι συνεργατικές επιχειρήσεις διαβεβαίωσαν τα μέλη, τους καταναλωτές και τους εργαζομένους ότι δεσμεύονται να συνεχίσουν τη δραστηριότητά τους και να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που προέκυψαν στην καθημερινή ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων με τρόπους όπως οι παρακάτω³⁶. Πρόκειται για πρακτικές οι οποίες στη συνέχεια ακολουθήθηκαν από αρκετές επιχειρήσεις. Οι παρατιθέμενες πρωτοβουλίες εφαρμόστηκαν ωστόσο μέσα στις πρώτες 15 μέρες από την έναρξη του lockdown.

³³ <https://mailchi.mp/canada.coop/covid19#EN>

³⁴ https://www.ilo.org/global/topics/cooperatives/news/WCMS_739990/lang--en/index.htm

³⁵ <https://www.alleanzacooperative.it/>

³⁶ https://www.ilo.org/global/topics/cooperatives/news/WCMS_739990/lang--en/index.htm

- Τα Coop και Conad, μεγάλα συνεργατικά καταστήματα λιανικής πώλησης, εργάζονταν για να εξασφαλίσουν επάρκεια στις προμήθειες στα καταστήματά τους στο σύνολο της χώρας. Παρείχαν υπηρεσίες παράδοσης στο σπίτι και προσπάθησαν να αντεπεξέλθουν στο κύμα αύξησης της ζήτησης. Η Conad προσέφερε 3 εκ. ευρώ για την ενίσχυση νοσοκομείων στο Μιλάνο, τη Ρώμη και τη Νάπολη. Η Coop καθιέρωσε παραδόσεις στο σπίτι για άτομα άνω των 65 ετών χωρίς επιπλέον χρέωση στις πληγείσες περιοχές και υπέγραψε συμφωνία με την Υπηρεσία Πολιτικής Προστασίας και την Ένωση Δήμων Ιταλίας προκειμένου να προχωρήσει σε κατ' οίκον παραδόσεις σε όλους τους δήμους αξιοποιώντας τοπικές οργανώσεις εθελοντών. Στις ίδιες προσπάθειες προχώρησαν και κοινοτικές коοπερατίβες σε μικρότερους οικισμούς (π.χ. Biccari στην Foggia, Montalto Uffugo στην Cosenza).
- Οι αγροτοδιατροφικές коοπερατίβες συνέχισαν αδιάλειπτα την παραγωγή φρούτων, λαχανικών και γαλακτοκομικών. Ξεκίνησαν άμεσα θερμομέτρηση στις εισόδους των χώρων εργασίας και στα εργοστάσια και εφάρμοσαν μέτρα που εξασφάλιζαν την ενδεδειγμένη απόσταση μεταξύ των εργαζομένων.
- Το Unipol Group, συνεργατική ασφαλιστική, εξασφάλισε για τους πελάτες της προστασία μέσω ασφαλιστικών λύσεων και 24ωρη βοήθεια στις υπηρεσίες της, περιλαμβάνοντας άμεση ιατρική συμβουλευτική. Επιπλέον, η Unipol δώρισε 20 εκ. ευρώ για την ενίσχυση του εθνικού συστήματος υγείας.
- Η κοινωνική коοπερατίβα Cadiaί στη Μπολόνια προσέφερε στους συγγενείς των φιλοξενούμενων στα γηροκομεία τη δυνατότητα να επικοινωνούν μαζί τους με βιντεοκλήσεις, εφόσον τα επισκεπτήρια απαγορεύονταν.
- Η Cirfood, συνεργατική ομάδα catering, προσέφερε γεύματα σε ανθρώπους που βρίσκονταν σε ανάγκη. Οι υπηρεσίες προσφέρονταν, όπου χρειαζόταν, κατ' οίκον.
- Η ενεργειακή κοινότητα CPL Concordia, διέθεσε το Concordia Hotel στη Modena για τη φιλοξενία γιατρών και υγειονομικών που προέρχονταν από άλλες περιοχές με στόχο την αντιμετώπιση του Covid-19.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Είναι ενδεικτικό ότι στην Ελλάδα η προσπάθεια θεσμοθέτησης της Κοινωνικής Οικονομίας ξεκίνησε στα πρώτα χρόνια της οικονομικής και νομισματικής κρίσης του 2008 και είχε ως αποτέλεσμα τον ν. 4019/2011 «Περί Κοινωνικής Οικονομίας και Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και άλλες διατάξεις»³⁷. Τότε δημιουργήθηκε ένα πρώτο θεσμικό πλαίσιο προκειμένου οι φορείς ΚΑΛΟ να συμβάλουν στην άμβλυνση των επιπτώσεων της κρίσης, καθώς η διεθνής εμπειρία έδειχνε ότι ο συγκεκριμένος τομέας οικονομίας παρουσίαζε ανθεκτικότητα σε αυτές τις συνθήκες και είχε τη δυνατότητα να περιορίσει τον κοινωνικό αποκλεισμό, να δημιουργήσει θέσεις εργασίας, να αμβλύνει τις ανισότητες και να στηρίξει την αιεφόρο ανάπτυξη. Σημαντικό ρόλο έπαιξε και το γεγονός ότι τα παραπάνω είχαν πλέον αναγνωριστεί από την ΕΕ και τα κράτη-μέλη είχαν αρχίσει να τα λαμβάνουν υπόψη στη χάραξη πολιτικών. Το 2016 ψηφίστηκε ο ν. 4430/2016, που τροποποίησε τον αντίστοιχο του 2011. Οι φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας λειτουργούν σήμερα με βάση τον συγκεκριμένο νόμο³⁸.

Εξαιτίας και της βραχυχρόνιας παρουσίας τους στην Ελλάδα, σε αντίθεση με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, την περίοδο του lockdown οι συνεργατικές επιχειρήσεις δεν επέδειξαν άμεσα αντανακλαστικά στην κατεύθυνση μιας συντονισμένης προσπάθειας διευρυμένης κλίμακας για τη συγκρότηση κοινού μετώπου προτάσεων και διεκδικήσεων, την αλληλοϋποστήριξη και το διαμοιρασμό τεχνογνωσίας κατά το παράδειγμα των πρωτοβουλιών που παρατέθηκαν στις προηγούμενες ενότητες. Δεν υπήρξε κάποια συγκεκριμένη έκκληση ή πρόταση προς την κυβέρνηση και τους φορείς διοίκησης για τη στήριξη του κλάδου, ενώ η απουσία μελέτης επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης συγκεκριμένα για τους φορείς ΚΑΛΟ δεν βοήθησε στη διατύπωση έγκαιρων και τεκμηριωμένων αιτημάτων από την πλευρά δευτεροβάθμιων ή πανελλαδικών δικτυώσεων των φορέων ΚΑΛΟ, κάτι που ίσως καταστεί εφικτό στο μέλλον.

³⁷ Ό.π., σελ. 6.

³⁸ Σύμφωνα με το ΙΝΕ/ΓΣΣΕ Οι αδυναμίες και του νόμου αυτού δεν επέτρεψαν και πάλι να γραφτεί στο Μητρώο Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και στο Ειδικό Μητρώο Άλλων Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας μεγάλος αριθμός φορέων. Τον Ιούνιο του 2019, είχαν γραφτεί και στα δύο μητρώα 1.307 Κοιν.Σ.Επ. συλλογικής και κοινωνικής ωφέλειας, 28 Κοι.Σ.Ε.Π, 28 Κοιν.Σ.Επ. ένταξης ευάλωτων ομάδων, 25 συνεταιρισμοί εργαζομένων, 5 Κοιν.Σ.Επ. ένταξης ειδικών ομάδων, 1 αγροτικός συνεταιρισμός, 48 αστικές εταιρείες, 11 σωματεία, 8 αστικοί συνεταιρισμοί και 3 από άλλες νομικές μορφές (Ειδική Γραμματεία Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, 2019). Ό.π.

Η μόνη δημόσια τοποθέτηση ήταν η διαμαρτυρία ορισμένων εξ αυτών σχετικά με τον αποκλεισμό των νομικών μορφών των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων (ΚοινΣΕπ), των Συνεταιρισμών Εργαζομένων και γενικότερα των φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ) από το πλαίσιο προστασίας των επιχειρήσεων που πλήττονται από τον Covid-19, δηλαδή από την Υπουργική Απόφαση που αφορά την καταβολή της αποζημίωσης ειδικού σκοπού ύψους 800 ευρώ στις πληττόμενες επιχειρήσεις³⁹.

Ωστόσο, η κυβέρνηση επανήλθε στα μέσα Μαΐου, συμπεριλαμβάνοντας στο έκτακτο μέτρο ενίσχυσης και τα ενεργά μέλη των συνεταιρισμών εργαζομένων του ν.4430/2016 που είναι εγγεγραμμένοι στο Γενικό Μητρώο Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας του υπουργείου Εργασίας⁴⁰.

Το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ (ΙΝΕ/ΓΣΕΕ) στις αρχές Απριλίου, κατά τη φάση έξαρσης της πανδημίας, παρενέβη στον δημόσιο διάλογο με σχετική μελέτη στην οποία υποστηρίζεται ότι: *«Αυτή την περίοδο, της νέας κρίσης που δημιουργήσε ο κορωνοϊός, η κοινωνική οικονομία με τους φορείς της μπορεί, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, να συνεισφέρει στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στη στήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και γενικά στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής. Αναμφίβολα, οι αναμενόμενες σοβαρές κοινωνικές επιπτώσεις φέρνουν στο προσκήνιο την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία στην Ελλάδα [...] Ωστόσο, η Κοινωνική Οικονομία κινείται με αργούς και άτολμους ρυθμούς ανάπτυξης, σε σύγκριση με τα άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ και χρειάζονται νέα μέτρα στήριξης και προώθησής της».*

Η προσφορά της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας ως δυναμικού κλάδου με ιδιαίτερα κοινωνικά ωφέλιμες αποδόσεις σε συνθήκες κρίσης έχει πλέον δοκιμαστεί σε βάθος χρόνου και αναγνωριστεί από πολιτικούς και οικονομικούς θεσμούς. Η υγειονομική κρίση δίνει μια επιπλέον ευκαιρία για διεύρυνση των εργαλείων ενίσχυσής της και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Απομένει να φανεί το εάν και κατά πόσο η ελληνική κυβέρνηση θα επιλέξει να τα αξιοποιήσει, προχωρώντας στην πολιτική επιλογή στήριξης και ενίσχυσης της ΚΑΛΟ.

³⁹ https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/240990_oi-aoratoi-ergazomenoi-tis-kalo

⁴⁰ Πρόκειται για τροποποίηση της ΚΥΑ 16073/287/22.4.20. <https://koinsep.org/%cf%87%cf%81%ce%ae%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%82-%cf%83%cf%84%ce%b1%cf%8a%ce%ba%ce%bf%cf%8d%cf%81%ce%b1%cf%82-%ce%b5%cf%80%ce%ad%ce%ba%cf%84%ce%b1%cf%83%ce%b7-%cf%84%ce%bf%cf%85-%ce%b5%cf%80%ce%b9%ce%b4/>.

⁴¹ Ν. Αποστολόπουλος, Π. Λιαργκοβας, «Κοινωνική Οικονομία στην Ελλάδα: Συγκλίσεις και αποκλίσεις με την ΕΕ», ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, Απρίλιος 2020, Αθήνα.

ΕΝΑ

Ινστιτούτο
Εναλλακτικών
Πολιτικών

ΕΝΑ Ινστιτούτο
Εναλλακτικών Πολιτικών
Ζαλοκώστα 8, 106 71 Αθήνα,
+30 210 364 7912

info@enainstitute.org
www.enainstitute.org

